धार्मिक
कथा (पुराणोक्त)
क्र. नं. ११८

हस्तलिखित
3870

हरतालिकाव्रत कथा

४१०/पु. १२

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(1)

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीहरितालिकायै नमः ॥ तिथ्यादि संकी
र्त्य मम इहजन्मनि जन्मांतरे च सौभाग्यधनधान्यपुत्रपौ
त्रादि सकल मनोरथसिध्यर्थं श्रीउमाशंकरप्रीत्यर्थं हरि
तालिकाव्रतनिमित्तं उमामहेश्वरपूजनमहं करिष्ये ॥ अ
थ ध्यानं ॥ मंदारमालाकुलितालकायै कपालमालांकित
शेखराय ॥ दिव्यांबरायै च दिगंबराय नमः शिवायै च नमः
शिवाय ॥ श्रीहरितालिकायै नमः ध्यानं समर्पयामि ॥ शि
वायै सर्वमांगल्यै शिवरूपे जगन्मये ॥ शिवे कल्याणि ई
शाने शिवरूपे नमोस्तु ते ॥ आसनं स० ॥ शिवरूपे नमस्तु
भ्यं शिवायै सततं नमः ॥ नमस्ते ब्रह्मरूपिण्यै जगद्धात्र्यै

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai. "Joint project of..."

(२)

न मो न मः॥ पाद्यं सं०॥ संसारभयसंतापापाद्यादिमां सिंहवाहिनी
॥ येन कामेन मे देवी पूजितासि महेश्वरी॥ अर्घ्यं सं०॥ राज्यसौ
भाग्यसंपत्तिं प्रसंन्ना भव पार्वती॥ मंत्रेणानेन देवी तां पूजया
मि हरांगन॥ आचमनं सं०॥ लोकानां तुष्टिकर्त्री च मुक्तिदा
वरदांगनां॥ वांछितं देहि मे नि[illegible]दुरितं च विनाशय॥ मधुप
र्कं सं०॥ मंदाकिनी गोमती [illegible]री च सरस्वती॥ कृष्णा च
तुंगभद्रा च सर्वाः स्नाना[illegible]गताः॥ स्नानं सं०॥ वस्त्रयु
ग्मं शुचि यैः स्याद्देवि देवस्य वल्लभे॥ पार्वत्या सह देवस्य प्रि ३
यं तां वस्त्रयुग्मकं॥ वस्त्रं सं०॥ चंदनेन सुगंधेन कर्पूरा
गरु मिश्रितैः॥ लेपनं तत्र वांगानि प्रीयतां च शिवप्रि

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(2A)

ये॥ गंधं स०॥ हरिद्रारंजिता देवी सुखसौभाग्यदायिनी॥ त
स्मात्वां भूषयाम्यद्य सुखशांतिं प्रयच्छ मे॥ हरिद्रां स०॥ कुंकु
मं कामिकं दिव्यं कामिनीकामपूरितं॥ कुंकुमेनार्चिता देवी
काममिच्छंतु मे सदा॥ कुंकुमं स०॥ चंपकादीनि पुष्पाणि सौ
रभ्याचरितानि च॥ मया [illegible] पूजार्थं पार्वती प्रतिगृह्य
तां॥ पुष्पं स०॥ चंदनागर [illegible] नसहितं गुग्गुलोद्भवं॥ धू
पं गृहाण देवेशी शंकर [illegible] निता॥ धूपं स०॥ सोमसू
र्याग्निनयने निखिळ्ह्लाननाशिनी॥ सर्वसौभाग्यदे
गौरी दीपं स्वीकुरु कल्पितं॥ दीपं स०॥ ओदनं परमान्न
नसहितं लड्डुकैस्तथा॥ शर्कराघृतदुग्धाढ्यं नैवेद्यं प्र

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(3)

ते गृह्यतां ॥ नैवेद्यं सं० ॥ फलेन फलितं सर्वं त्रैलोक्यं सच

राचरं ॥ तस्मात्फलप्रदानेन प्रसन्ना भव पार्वती ॥ फलं सं० ॥

नागवल्लीदलैर्युक्तं पूगखंडसमन्वितं ॥ कर्पुरामोदस

हितं तांबूलं प्रतिगृह्यतां ॥ पूगीफलतांबूलं सं० ॥ मूलि

कास्तु वैलोदि पूजासा... नव ॥ हिरण्यं ते र्पितं देवी

दक्षिणा हेन गृह्यतां ॥ ... तां सं० ॥ तारस्यं चंद्रप्रभा पू

र्णवदने परमेश्वरी ॥ ... नं गृह्णाण इदं कर्पुरेण प्र

दीपितं ॥ निराजनदीपं सं० ॥ अथ मंत्रपुष्पांजलि ॥ नमो

दैव्ये महादेव्ये शिवाये सततं नमः ॥ नमः प्रकृतिभद्रा

ये नियताः प्रणतास्मतां ॥ इति प्रार्थना ॥ मंत्रहीनं क्रि

२

याहीनंभक्तिहीनंसुरेश्वर॥यत्पूजितंमयादेवपरिपूर्णं
तदस्तुमे॥एतानिअर्घ्यं०तेनेश्रीउमामहेश्वरःप्रीयतांनम
म॥आचार्यपूजनं॥वायनदानं॥इतिपूजासमाप्तः॥
अथकथा॥कैलासशिखरे रम्ये गौरीपृच्छतिशंकरं॥गु
ह्याद्गुह्यतरंगुह्यंकथय[illegible]नो॥१॥सर्वेषांधर्मेस
र्वस्वमल्पायासंमहत्फलं[illegible]सं[illegible]नोसिमहादेवसत्यंब्रू
हिममग्रतः॥२॥केनव्रते[illegible]तोतपादानंव्रतादिभिः॥ प्रा
अनादिनिधनोदेवभर्ताचैवमहेश्वरः॥३॥ईश्वरउवाच॥
शृणुदेवित्वयापूर्वंव्रतंचरितमुत्तमं॥गुह्यंचममस

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(3) त्तिगृह्यतां ॥ नैवेद्यं स० ॥ फलेन फलितं सर्वं त्रैलोक्यं सच
राचरं ॥ तस्मात्फलप्रदानेन प्रसन्ना भव पार्वती ॥ फलं स० ॥
नागवल्लीदलैर्युक्तं पूगखंडसमन्वितं ॥ कर्पुरामोदस
हितं तांबूलं प्रतिगृह्यतां ॥ पूगीफलतांबूलं स० ॥ मूलि
कासु वैलादि पूजासा [illegible] नवे ॥ हिरण्यं ते र्पितं देवी
दक्षिणा हेन गृह्यतां ॥ दक्षिणां स० ॥ तारत्र्येद प्रणा पू
र्णविदने परमेश्वरी ॥ नीराजनं गृह्यतां दं कर्पुरेण प्र २
दीपितं ॥ निराजनदीपं स० ॥ अथ मंत्रपुष्पांजलि ॥ नमो
देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः ॥ नमः प्रकृत्यै भद्रा
यै नियताः प्रणताः स्मतां ॥ इति प्रार्थना ॥ मंत्रहीनं क्रि

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(३८)

याहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वर ॥ यत्पूजितं मया देव परिपूर्णं
तदस्तु मे ॥ एतानि अच्यंतेने श्रीउमामहेश्वरः प्रियतां न म
म ॥ आचार्यपूजनं ॥ वायनदानं ॥ इति पूजा समाप्तः ॥
अथ कथा ॥ कैलासशिखरे रम्ये गौरी पृछति शंकरं ॥ गु
ह्याद्गुह्यतरं गुह्यं कथयस्व महेश्वर ॥ १ ॥ सर्वेषां धर्मस
र्वस्वं अल्पायासं महत्फलं ॥ संतोसि महादेव सर्वज्ञ
हि मम प्रतः ॥ २ ॥ केन व्रतेन मया प्राप्तं तातपादार्धं व्रतादिभिः ॥ श्रा
अनादिनिधनो देव भर्ता चैव महेश्वरः ॥ ३ ॥ ईश्वर उवाच ॥
शृणु देवि त्वया पूर्वं व्रतं चरितमुत्तमं ॥ गुह्यं च मम स

(५)

र्वस्वं कथयामि तव प्रिये ॥४॥ यथा च्योडुगणे चंद्रो ग्रहाणां भा
स्कुरो वच ॥ वर्णानां तु यथा विप्रो देवानां विष्णुरुत्तमः ॥५॥
नदीनां च यथा गंगा पुराणानां च भारत ॥ वेदानां तु यथा २
साम इंद्रियाणां मनो यथ ॥६॥ पुराणं वेद सर्वस्वमागमे
न यथोदितं ॥ एकाग्रेण [...]दं यथोदिष्टं महेश्वर ॥७॥
ए[...]न पुण्य प्रश्नावेन प्रा[...]सिन ह्यया ॥ तत्सर्वं कथ
यिष्यामि यथादृष्टं हि मा[...]पा[...]॥ भाद्रे मासि सिते प
क्षे तृतीया हस्तसोमे युक् ॥ तस्यां विधान मात्रेण स
र्वपापैः प्रमुच्यते ॥८॥ स्त्रलु देवि तया पूर्वं मज्ञानाच्च

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(5A)

कृतं व्रतं ॥ तत्सर्वं कथयिष्यामि यथा पूर्वं कृतं हया ॥१०॥ पा
र्वत्योवाच ॥ कथं देव मया पूर्वं व्रतं चरितमुत्तमं ॥ तत्सर्वं
श्रोतुमिच्छामि तत्सकाशाद्रतं शुभं ॥११॥ ईश्वर उवाच ॥
अस्ति नाम्ना महाद्रिर्यो [illegible] तंनगेश्वरं ॥ नाना नाना
मृग महासिंहो नानाद्रुम [illegible] चेतः ॥१२॥ नाना पक्षि
समायुक्तो नानाश्वं [illegible] तः ॥ यत्र देवास्सगंधर्वा य
क्ष राक्षस गुह्यकाः ॥१३॥ विचरंति यथा देवे गंधर्वध
निसंकुला ॥ स्फाटिकैः कांचनैः शृंगैर्मणिवैदुर्य शोभ
नैः ॥१४॥ आलिंग्यते भुजैर्यो मसुहासश्री ति मान ॥ रि

पथा ॥

(5)

विनापूरितं शाश्वत् गंधर्वोजनचिंचितः॥१५॥ नसद्भिरक्ष

रोभिश्चशोभमानो नगेश्वर॥ तत्र हं पार्वती बाळा कू

र्वतिस्सुमहत्तपः॥१६॥ अद्भुद्वादशाकं देवी धूमपानम

धोमुखी॥ संवत्सरचतुष्क [illegible] णपर्णाशानं तया॥१७॥

दृष्ट्वा ता तेन ते [illegible] कष्टं [illegible] चिंतयान्वितः॥ कस्मैदे

या मया कन्या इति चिंता [illegible] भवेत्॥१८॥ एवं सचिंस ४

मानस्तु नारदो मुनिसत्तमः॥ ययौ तत्र मुनिंद्रोपि यत्रा

स्ते च पिता तव॥१९॥ तत्रार्घ्यं विष्टरं पाद्यं नारदाय द

दौ हि सः॥ हिमवानोवाच॥ किमर्थमागतं देवकथ

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(5A)

पस्य मुनीश्वरः ॥२०॥ नारदोवाच ॥ श्रुणु देव मद्कार्यं वि
ष्णुना प्रेरितो मया ॥ योग्यं योग्याय दातव्यं कन्यारत्नमिदं
त्वया ॥२१॥ हिमवानोवाच ॥ वासुदेवः समो देवः कन्याप्रा
र्थयते यदि ॥ तदा मया प्रदातव्या पात्रे [illegible] विशेषतः ॥२२॥
श्रुत्वा च वचयोस्य गेना [illegible] ावेश्मति ॥ उपगम्य ततो दे
वं शंखचक्रगदाधरं ॥२३॥ [illegible] तां जलिपुटो भूत्वा मुदं निं
श्चापि नाषितः ॥ देव [illegible] मद्कार्यं चैवाद्धिकप्रदो भ
वेत् ॥२४॥ हिमवानब्रवीद्वस्तु तत्सर्वं श्रूयतां त्वयः ॥
वासुदेवसमो नास्ति ब्रह्मेशान सुरेश्वरः ॥२५॥ त
चंचदीयते कन्या दीयतां मम संमतं ॥ दत्ता मया

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(6)

चसापुत्रीदेवराड्रुरुडध्वजे ॥२६॥ श्रुत्वा चैव तु तद्वाक्यं सख्या
पाश्च तया गतं ॥ दुखिता चैव सा ध्याने प्रसुप्ता वार्जुनी तु
टे ॥२७॥ किमर्थं दुखिता देवी कथयस्व ममाग्रतः ॥ तदक
र्णं तया भद्रे करिष्येहं न संशयः ॥२८॥ पार्वत्युवाच ॥ सखि
श्रणु महाप्राज्ञे मनसो [illegible] मम ॥ कपर्दिनं च नर्तो
रं करिष्येहं न संशयः ॥२९॥ तद्वथा क्रियते पित्रा कथं
जीवाम्यहं सखि ॥ पा[illegible]च नं श्रुत्वा सखीवचनम ५
ब्रवीत् ॥३०॥ पिता यत्र न जानाति गमिष्यामो हि तद्व
यं ॥ इत्येवं संमतं कृत्वा नीता सा हिमवनं प्रति ॥३१॥ पी
ता निरीक्ष्य या मा सह हिमवांश्च गृहे गृहे ॥ केन नीता

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(6A)

चमेपुत्रीदेवदानवकिन्नरैः ॥३२॥ ससंकुसंचऋषिभिः
किंदास्येगरुडध्वजे ॥३३॥ सैवंचिंतयाविष्टो मूर्छितःपति
तोभुवि ॥३३॥ हाहाकृतंततोलोकाःप्रधावंतंगिरिनृ
पति ॥ किमर्थमूर्छनोप्राप्तःकथयस्ववदप्रभो ॥३४॥ हि
मवानुवाच ॥ यदर्थेक [illegible] वसेकन्यारत्नहृतंममग
दृष्ट्वाकाळसर्पेणरि [illegible] यैर्निपातितं ॥३५॥ नजा
मेक्वगतापुत्रीकेनदुं [illegible] वाहृता ॥ कंपतःशोकसंत
प्तोवातेनेवतरुर्यथा ॥३६॥ निर्गतासिवनंघोरंसिंह
शार्दूलसंकुलं ॥ व्याघ्रसिंहैश्चभल्लुकैर्यूथमानैर्महा
गजैः ॥३७॥ तस्मिन्वनेमहाघोरेव्रजंतिसखिभिःस

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(७)

ह॥ दृष्ट्वा तत्र नदीतीरे वनमध्ये महातटे॥३८॥ उपविष्टा ऋषि
भिः सार्द्धं महारण्ये च विवर्जितं॥ वालुकैः स्थापितं
मूर्तिः पार्वत्यास्सहितो मम॥३९॥ हस्तनक्षत्रसंयुक्ते
भाद्रे मासी तृतीयकां॥ तत्र गीतेन वाद्येन रात्रौ जाग
रणं कृतं॥४०॥ तेन व्रत प्रभावेन चलिचक्रे आसनं म
म॥ प्राप्तोहं देवि तत्रैव [illegible] ऋषिभिः सह॥४१॥ प्र ५
सन्नोस्मि मया प्रोक्तं [illegible] वरानने॥ पार्वत्युवाच॥
देहि देहि नमस्तुभ्यं मद्दत्तो च महेश्वरः॥४२॥ तथा
स्तु मया देवी कैलास महमागताः॥ ततः प्रभाते सं
प्राप्ते नद्यां सर्व विवर्जितं॥४३॥ पारणं कृतं तत्र य च

(7A)

द्रुतं वनमोचरे ॥ पुनस्तत्रैव सुस्नासि सरवीसार्द्धं वरानने
॥४४॥ हिमवानपि तत्रैव आजगाम महावने ॥ अन्विष्य
च चतुर्दिक्षुः पानभोजनवर्जितं ॥४५॥ दृष्ट्वा तत्र नदी
तीरे प्रसुप्तं कन्यकाद्वयं ॥ [illegible] यो संगमानीय रुदंतं त
मुवाच ह ॥४६॥ सिंह [illegible] दिभिर्दष्टैः किमर्थं वनवा
सिनी ॥ पार्वत्युवाच ॥ [illegible] तं मया ज्ञातं मां च दास्ये
त्रिलोचने ॥४७॥ तद् [illegible] रुदंतं तात तेनाहं वनमाग
ता ॥ तथेयं सुकाद्दिमवत्तानीता सिहं गृहं प्रति ॥४८॥ त
तः प्रिये तया स्माकं कृतं वैवाहिक क्रिया ॥ तेन व्रत प्र
भावेन सौभाग्यं मीलितं त्वयि ॥४९॥ तदादि व्रतजं तु

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(४) कस्याग्रे न निवेदितं ॥ व्रतराजमिदं देवी शृणु दिव्यं तथा
तथ्यं ॥५०॥ अलिभिर्दूरितायस्माल्लोकात्सा दूरिताऽलि
का ॥ पार्वत्युवाच ॥ नामेदं कथितं नाथ विधिं ब्रूहि मम
प्रभो ॥५१॥ किं पुण्यं किं फलं नस्य केन वा क्रियते व्रतं
ईश्वर उवाच ॥ शृणु देवि व्रतं दिव्यं नारीणां हितकारकं
॥५२॥ कर्तव्यं तु प्रयत्नेन सौभाग्यमिच्छता ॥ तोरणा ७:
दि च कर्तव्यं कदलीस्तंभमंडितं ॥५३॥ आच्छादयेत्सीत
वस्त्रैर्नानावर्णविचित्रितैः ॥ चंदनेन सुगंधेन लेप
येद्दृढमंडकं ॥५४॥ शंखभेरिमृदंगैश्च वादयेद्दुंदु
निस्वनान् ॥ नानामंगलसंभारः कर्तव्यो मम सर्वनि ॥५५॥

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

कु स्थापयेद्दौँकापिंडं पार्वत्यासहितो मम ॥ नानाप्रकारनैवेद्ये

(8A) रूपवासैः सजागरैः ॥५६॥ नारिकेलैः पूगिफलैर्दाडिमैस्त

डुकादिभिः ॥ बीजपूरैश्च नारिंगैः फलैरन्यैः समर्पयेत् ॥५७॥

ऋतुदेशोद्भवैः सर्वैः फलैश्च विविधैस्तथा ॥ गंधपुष्पैश्च

नैवेद्यैर्मंत्रेणानेन पूजयेत् ॥५८॥ शिवाये सर्वमांगल्ये म

गळाये महेश्वरि ॥ शिवे सर्वार्थदे गौरी शिवरूपेण मो ॥५९॥ स्तुते

शक्तिरूपेण नमस्तुभ्यं शि[illegible] सनतं नमः ॥ नमस्ते ब्रह्म

रूपिण्यै जगद्धात्रे नमो नमः ॥६०॥ संसारभयसंता

पात्र्या हि मां सिंहवाहिनी ॥ येन कामेन मे देवी पूजिता

सि महेश्वरि ॥६१॥ राज्यसौभाग्यसंपत्तिं सत्रा भव

त्र

(९)

पार्वती ॥ मंत्रेणानेन मे देवी पूजयस्व मया सह ॥६२॥ कथां
श्रुत्वा विधानेन दद्याद्दानादि भूरिशः ॥ ब्राह्मणेभ्यः प्रदात
व्यं वस्त्रधेनुहिरण्यकं ॥६३॥ अन्येषां दीयते दानं स्त्रीणां
च भूषणादिकं ॥ कथां श्रुत्वा तु तां देवीं दंपतिभ्यां निवेदये
त् ॥६४॥ वैणवं शूर्पयुग्मं [illegible] वस्त्रे तत्र निधाय च ॥ गृहे
वापि प्रकर्तव्यं स संसारं न [illegible] यः ॥६५॥ षोडशाब्दं प्रकर्त्तव्यं दि ८
मंडपं तूर्यमेव च ॥ तत्र या पातु या नारी आहारं कुरुते
यदि ॥६६॥ सप्तजन्म न वैधव्यं वैधव्यं च पुनः पुनः ॥ दा
रिद्र्यं पुत्रशोकश्च कर्कशा दुःखभोगिनी ॥६७॥ पतेत्सा
नरके घोरे नोपवासं करोति यः ॥ सुवर्णं [illegible] जतं तांम्र

(१A) विष्णुमन्मयभाजनं ॥६८॥ दापयेत्सुहरलोकाय तदनंतर पारणं ॥
एवं विधानात्कुरुते च नारी त्रियो समानारमते च भर्त्ता ॥६९॥
विनाशकाले मम तुल्यरूपं सायुज्यमुक्तिं लभते च युग्मं ॥
अश्वमेधसहस्राणि वाजपेयशतानि च ॥७०॥ कथाश्र
वणमात्रेण तत्फलं [illegible] ॥ एतत्ते कथितं देवी व्रताना
मुत्तमं व्रतं ॥७१॥ सम [illegible] धं वक्ष्ये दानखंडे यथोदितं ॥
गोभूहिरण्यदानानि [illegible] नं तथोत्तमं ॥७२॥ तदा सा
गः प्रकर्तव्यः सर्वकामार्थसिद्धये ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन
सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥७३॥ इति श्री लिंगपुराणे ईश्वरपा
र्वती संवादे हरितालिका व्रतकथा संपूर्णमस्तु ॥७४॥

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com